

PARAZITAR KASALLIKLARNING KLINIKASI VA DIAGNOSTIKASI

PhD Xudoyarova G.N

Raxmonova Fotima

Abduraxmonova E'zoza

Burxonova Marjona

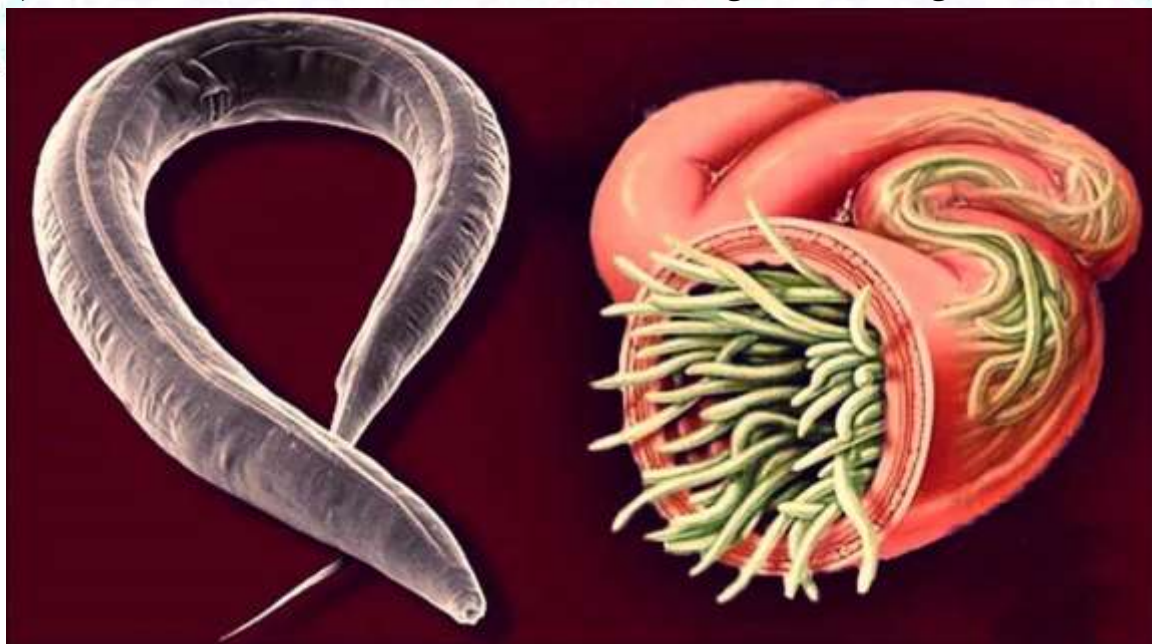
(davolash ishi fakulteti)

1-kurs talabalari)

ZARMED UNIVERSITETI

SAMARQAND KAMPUSI

Annotatsiya. Parazitlarning turli guruhlari — bir hujayrali protozoylar, gelmintlar, ektoparazitlar va to'qima parazitlari inson organizmida chaqiradigan kasalliklar tizimli ravishda tahlil qilingan. Shuningdek, ularning mexanik, toksik, allergik va immunologik ta'siri natijasida yuzaga keladigan klinik alomatlar, dispeptik holatlar, intoksikatsiya va turli asoratlar rivojlanish mexanizmlari batafsil yoritilgan. Maqolada parazitlar infeksiyalarni erta aniqlashga xizmat qiluvchi zamonaviy diagnostika usullari — mikroskopiya, immunoferment tahlillari, molekulyar-genetik (PZR) metodlari hamda instrumental tekshiruvlarning samaradorligi ham baholangan.

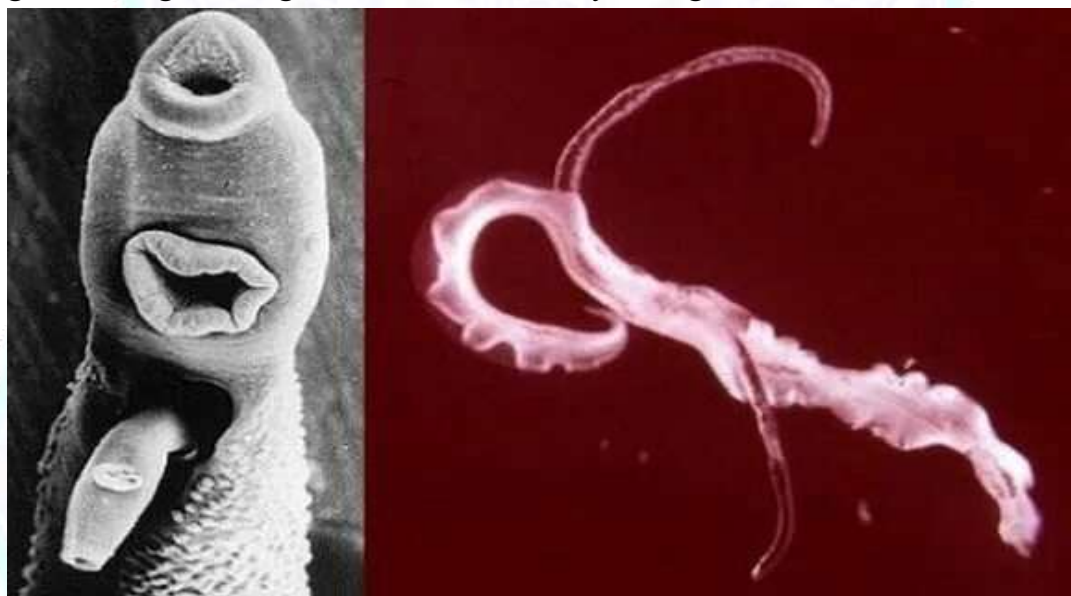

Kalit so'zlar: parazitlar kasalliklari; protozo infeksiyalari; gelmintozlar; ektoparazitlar; patogen jarayonlari; diagnostika usullari; immunologik javob; intoksikatsiya; gigiyenik talablar; profilaktik choralar.

Ishning maqsadi: turli xil parazitlar (protozoylar, gelmintlar, ektoparazitlar va to'qima parazitlari) tomonidan chaqiriladigan kasalliklarning rivojlanish

mexanizmlarini, ularning inson organizmiga ko'rsatadigan patogen ta'sirlarini hamda klinik belgilarini tizimli ravishda o'rganish.

Tadqiqot uchun materiallar: Ushbu tadqiqotda parazitlar kasalliklarning kelib chiqishi, tarqalishi va klinik kechishini o'rganish maqsadida bir nechta manbalar va ko'p qirrali materiallar yig'ildi. Asosiy material sifatida ilmiy maqolalar, monografiyalar, o'quv qo'llanmalar, Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) hamda boshqa xalqaro tashkilotlarning parazitlar infeksiyalar bo'yicha rasmiy hisobotlari o'rganildi. Shuningdek, so'nggi yillarda olib borilgan epidemiologik tadqiqotlar natijalari, turli hududlarda qayd etilgan kasallanish darajasi, parazitlar hayot sikli va ularning odam organizmiga moslashish xususiyatlariga doir ma'lumotlar tahlil qilindi.

Laboratoriya bosqichi uchun klinik namunalardan olingan mikroskopik preparatlar, gematologik va biokimyoviy tekshiruvlar natijalari, immunoferment tahlillari (IFA), polimer zanjir reaksiyasi (PZR) orqali aniqlangan molekulyar-genetik ma'lumotlar asos qilib olindi. Instrumental diagnostika — ultratovush, rentgen, endoskopik tekshiruvlar yordamida parazitlar chaqirgan asoratlarni aniqlash uchun qo'shimcha ma'lumotlar to'plandi.

Bundan tashqari, parazitlar infeksiyalarga chalingan bemorlarning klinik kuzatuvlari, ularning shikoyatlari, kasallikning bosqichlari, davolanishga bo'lgan javobi va rehabilitatsiya jarayoniga oid ma'lumotlar ham tadqiqot materiallarining muhim qismini tashkil etdi. Parazitlarning birlamchi manbalari, yuqish yo'llari, xavf omillari va profilaktika choralarini yorituvchi statistik ma'lumotlar tahlil qilindi. Shu tariqa, tadqiqot keng qamrovli ilmiy, klinik va laborator ma'lumotlar asosida olib borildi. Tadqiqot jarayonida parazitlar kasalliklar bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar, epidemiologik ma'lumotlar, klinik kuzatuv natijalari, laborator diagnostika usullariga oid manbalar hamda mikroskopik, immunoferment, molekulyar-genetik (PZR) va instrumental tekshiruvlar natijalari asosiy material sifatida foydalanildi. Shuningdek,

parazitar infeksiyalar bilan bog‘liq zamonaviy ilmiy tadqiqotlar va statistik ko‘rsatkichlar tahlil qilindi.

Xulosa. Yig‘ilgan ilmiy, klinik va laborator ma‘lumotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, parazitar kasalliklar bugungi kunda ham dolzarb tibbiy va ijtimoiy muammolardan biri bo‘lib qolmoqda. Turli xil parazitlar — protozoilar, gelmintlar, ektoparazitlar va to‘qima parazitlari inson organizmiga murakkab mexanik, toksik, allergik va immunologik ta‘sir ko‘rsatadi. Bu esa kasallikning klinik manzarasida dispeptik sindrom, intoksikatsiya, allergik reaksiyalar, kamqonlik, asab tizimi buzilishlari hamda a‘zolar faoliyatida turli asoratlarning rivojlanishiga sabab bo‘ladi.

Tadqiqot davomida parazitar infeksiyalarni erta aniqlashda mikroskopik tekshiruvlar, immunoferment tahlillari va PZR kabi molekulyar-genetik usullar yuqori samaradorlikka ega ekanligi aniqlandi. Instrumental diagnostika esa parazitlar chaqirgan anatomik o‘zgarishlar va asoratlarni aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Olingan natijalarga ko‘ra, parazitar kasalliklarning oldini olishda sanitariya-gigiyena qoidalariga qat‘iy rioya qilish, aholining xabardorligini oshirish, xavf guruhlariga kiruvchi shaxslarni muntazam skriningdan o‘tkazish va zamonaviy diagnostika usullarini keng joriy etish zarurligi ta‘kidlandi. Profilaktika choralari to‘g‘ri yo‘lga qo‘yilgan taqdirda, parazitar infeksiyalar tarqalishini keskin kamaytirish va ularning asoratlarini oldini olish mumkin. Umuman olganda, tadqiqot natijalari parazitar kasalliklarning patogenezi, diagnostikasi va profilaktikasini chuqurroq o‘rganish zarurligini, shuningdek, sog‘liqni saqlash tizimi uchun ularning dolzarbligicha qolayotganini tasdiqlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Абдурахмонов Қ., Ризаев Ж. *Тиббий паразитология asoslari*. – Тошкент: ТМА nashriyoti, 2020.
2. Ўрозбоев Ш., Каримова Д. *Parazitar kasalliklarning klinik va laborator diagnostikasi*. – Тошкент, 2021.
3. Garcia L.S. *Diagnostic Medical Parasitology*. 6th Edition. – ASM Press, 2016.
4. World Health Organization (WHO). *Control of Neglected Tropical Diseases: Parasitic Infections*. Geneva, 2019.
5. CDC. *Parasites – Biology and Diagnostics*. Atlanta, 2020.
6. Markell E.K., Voge M. *Medical Parasitology*. – Saunders Elsevier, 2018.
7. Chiodini P.L., Moody A. *Laboratory Identification of Parasites of Public Health Concern*. – Public Health England, 2019.
8. Тошпўлатова М., Хайитов Р. *Protozoy kasalliklar patogenezi va immunologiyasi*. – Тошкент, 2022.
9. Murray P.R., Rosenthal K.S., Pfaller M.A. *Medical Microbiology*. 9th Edition. – McGraw-Hill, 2021.
10. Smith H.V., Caccio S. *Parasitic Zoonoses and Their Diagnosis*. – Academic Press, 2018.